

УДК 378.147/4:004

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi60.674>Толочко С. В.^{*},
orcid.org/0000-0002-9262-2311Хомич В. І.^{*},
orcid.org/0000-0003-2641-5805

ВИКОРИСТАННЯ ВЕЛИКИХ МОВНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті розглядається теоретико-методичне обґрунтування та практичні аспекти використання великих мовних моделей (ВММ) у ролі інноваційного інструмента індивідуалізації навчання української мови як іноземної. За використання міждисциплінарного підходу проаналізовано лінгводидактичні, когнітивні й технологічні аспекти іншомовної підготовки, визначено педагогічні умови, принципи й методичні підходи інтеграції штучного інтелекту (ШІ) у процес формування мовної й комунікативної компетентності іноземних здобувачів освіти. Особлива увага приділяється можливостям ВММ забезпечувати персоналізацію навчального контенту й адаптацію освітніх траєкторій до індивідуальних потреб студентів, що дозволяє підвищити мотивацію, залученість та ефективність засвоєння матеріалу. Висвітлено потенціал ВММ у розвитку автономності здобувачів освіти через надання миттєвих пояснень, рекомендацій, інтерактивних вправ і рефлексивних завдань, що сприяє формуванню саморегуляції й метапізнавальних навичок. Досліджено роль ВММ у підвищенні якості зворотного зв'язку між викладачем і студентом через автоматизоване коригування граматичних, лексичних і стилістичних помилок, надання контекстуалізованих пояснень і пропозицій щодо вдосконалення мовлення. Підкреслено синергетичний ефект поєднання технічних можливостей ВММ із педагогічним супроводом та експертною оцінкою, що забезпечує ефективність освітнього процесу та сприяє розвитку професійної комунікативної компетентності. Висвітлено методичні й етичні аспекти інтеграції ВММ у процес навчання включно з підготовкою викладачів, навчанням студентів критичного оцінювання результатів роботи моделей, забезпеченням академічної доброчесності й захистом персональних даних. Запропоновано практичні рекомендації щодо розроблення адаптивних навчальних сценаріїв, поєднання автоматичного фідбеку ВММ із періодичною експертною перевіркою й організації цифрового освітнього середовища, орієнтованого на індивідуальний розвиток студентів.

Ключові слова: іншомовна підготовка, українська мова, іноземні здобувачі освіти, індивідуалізація навчання, великі мовні моделі.

Постановлення проблеми. Сучасна система іншомовної підготовки іноземних здобувачів освіти в українських і закордонних закладах вищої освіти зазнає суттєвих трансформацій під впливом цифровізації, глобалізації освітнього простору й інтенсивного розвитку ШІ. Традиційні методики викладання української мови як іноземної, засновані переважно на стандартизованих програмах і фіксованих навчальних траєкторіях, не завжди здатні задовольнити індивідуальні освітні потреби студентів, які різняться за рівнем мовної підготовки, комунікативним досвідом, культурними особливостями й когнітивними стилями. Це створює проблему недостатньої індивідуалізації навчання, що зі свого боку впливає на якість засвоєння мовного матеріалу, рівень мотивації й ефективність міжкультурної комунікації. У контексті цих проблем дедалі актуальнішим постає питання впровадження інноваційних технологій, здатних забезпечити персоналізований підхід до навчання

^{*}© Толочко С. В.

^{*}© Хомич В. І.

української мови як іноземної. Одним із найперспективніших інструментів у цьому напрямку є ВММ (Large Language Models, LLMs), що функціонують на основі алгоритмів машинного навчання та здатні до оброблення, генерування й адаптації мовного контенту відповідно до потреб конкретного користувача.

Потенціал ВММ полягає у створенні умов для індивідуалізації навчання: побудови адаптивних траєкторій вивчення, надання миттєвого й контекстуального зворотного зв'язку, моделювання автентичних ситуацій мовленнєвої взаємодії, формування навичок академічного письма й усного мовлення. Водночас упровадження таких моделей у процес іншомовної підготовки українською мовою потребує теоретико-методологічного осмислення, визначення педагогічних умов їхнього ефективного використання, а також етичного й дидактичного регулювання.

Аналіз досліджень. Проблематика іншомовної підготовки іноземних здобувачів освіти з української мови активно досліджується сучасними науковцями, які зосереджуються на методичних, лінгводидактичних і технологічних аспектах удосконалення цього процесу. Так, у працях Л. Гмирі [1] акцентовано на теоретико-методичних основах викладання української мови як іноземної, зокрема на поєднанні традиційних і комунікативно-орієнтованих підходів до формування мовних і мовленнєвих компетенцій. Дослідниця підкреслює потребу розроблення сучасних методичних матеріалів, орієнтованих на реальні комунікативні потреби студентів. Подібної позиції дотримуються Т. Гуркіна та Л. Кушнір [2], які розглядають викладання української мови як іноземної у вищій школі крізь призму гуманістичної парадигми освіти, що передбачає активізацію мовленнєвої діяльності, культурну адаптацію та створення іншомовного освітнього середовища.

Фундаментальні положення лінгводидактичної підготовки майбутніх викладачів і студентів відображені в колективній монографії під ред. М. Сідуна й Т. Полонської [4], де обґрунтовано принципи інтеграції мовної, комунікативної й культурологічної компетентностей. Автори підкреслюють важливість варіативності методів навчання й педагогічної рефлексії в процесі формування іншомовної компетентності. Ці положення конкретизуються в роботі Г. Швець [11], яка ґрунтовно дослідила теоретико-методичні засади навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей, розробивши ефективну модель комплексного формування лексико-граматичних і соціокультурних умінь.

У площині професійноорієнтованого навчання проблеми іншомовної підготовки аналізує М. Цуркан [10], яка досліджує особливості викладання української мови як іноземної в медичних закладах вищої освіти, акцентуючи на специфіці фахової термінології, ситуативних діалогах і професійних комунікативних стандартах. О. Шевченко [12] розглядає питання контролю сформованості мовленнєвої компетентності, пропонуючи гнучкі форми оцінювання результатів навчання, що сприяють індивідуалізації освітнього процесу.

Окремий напрямок сучасних досліджень становить інтеграція цифрових і технологій ШІ в процес викладання української мови як іноземної. Так, Н. Коновальчук [3] визначає перспективи застосування інструментів ШІ для підвищення ефективності навчання, серед яких – адаптивні онлайн-платформи, автоматизовані системи оцінювання, чат-боти й моделі прогнозування результатів навчання. Подібною думки дотримуються Н. Опришко та В. Тараненко [5], які наголошують, що ВММ можуть стати ефективним засобом індивідуалізації освітньої траєкторії іноземних студентів, забезпечуючи динамічну взаємодію й когнітивну підтримку в режимі реального часу.

Концептуальні основи використання ВММ у науці й освіті глибоко розкрито в роботі авторського колективу (С. Толочко, В. Хомич і Т. Колесник) [7], де підкреслено, що ці інструменти сприяють розвитку критичного мислення, підвищенню когнітивної автономії студентів і створенню адаптивного освітнього контенту. Водночас І. Юрчак, А. Хіч і В. Оксентюк [13] пояснюють технічні принципи функціонування ВММ,

підкреслюючи їхній потенціал у моделюванні навчального дискурсу та формуванні аналітичних навичок користувачів.

Питання культури мовлення, академічної риторики й розвитку комунікативної компетентності детально розкрито в наших попередніх працях (С. Толочко [6] і С. Толочко, В. Хомич [8]), де наголошується на потребі формування культури наукового мовлення, академічної доброчесності й риторичної грамотності викладачів, що є особливо важливим у контексті іншомовної підготовки іноземних студентів. Ці ідеї логічно перегукуються з положеннями статті колективу авторів на чолі із С. Толочко [14], у якій досліджено розвиток мовно-комунікативної компетентності в системі післядипломної педагогічної освіти, підкреслено роль саморефлексії й самоосвіти у формуванні мовленнєвої культури педагогів.

Додаткову увагу приділено сучасним інноваційним методам навчання, зокрема інтерактивним і гейміфікаційним, які сприяють підвищенню мотивації й пізнавальної активності студентів. Е. Тран [9] узагальнює п'ятнадцять найкращих інноваційних методів викладання, серед яких – кейс-методи, колаборативне навчання, рольові ігри, що можуть бути ефективно інтегровані у процес вивчення української мови як іноземної.

Отже, аналіз наукових праць засвідчує поступовий перехід методики викладання української мови як іноземної до нової парадигми – цифрово-комунікативної, де поєднуються лінгводидактичні засади, педагогічна творчість та інтелектуальні технології. Це створює наукове підґрунтя для подальших досліджень щодо використання ВММ як засобу індивідуалізації навчання української мови іноземних здобувачів освіти.

Актуальність проблеми зумовлена потребою пошуку нових підходів до індивідуалізації навчання української мови як іноземної в умовах цифрової трансформації освіти, що вимагає комплексного аналізу можливостей, обмежень і педагогічного потенціалу ВММ у системі іншомовної підготовки іноземних здобувачів освіти.

Мета статті полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та практичному окресленні можливостей використання ВММ у ролі інноваційного інструмента індивідуалізації навчання української мови як іноземної. Здійснюючи міждисциплінарний аналіз лінгводидактичних, когнітивних і технологічних аспектів іншомовної підготовки, ставимо завданням визначити педагогічні умови, принципи й методичні підходи до інтеграції ШІ в процес формування мовної й комунікативної компетентності іноземних здобувачів освіти. Також розглянемо завдання дослідити забезпечення ВММ персоналізації навчального контенту, адаптації до індивідуальних освітніх потреб студентів, розвитку автономності в навчанні, а також підвищення ефективності зворотного зв'язку між викладачем і студентом у цифровому освітньому середовищі.

Викладення основного матеріалу. Сучасна парадигма іншомовної підготовки базується на засадах гуманізації, компетентнісного підходу й цифрової трансформації освіти, що передбачає активне впровадження технологій ШІ у процес навчання. Використання ВММ, таких як ChatGPT, Gemini чи Claude, відкриває нові можливості для індивідуалізації освітньої траєкторії іноземних здобувачів освіти, які вивчають українську мову. Теоретико-методичне підґрунтя цієї інновації базується на положеннях когнітивно-комунікативного підходу (Л. Гмиря [1]; Г. Швець [11]), лінгводидактичної інтеграції (М. Сідун, Т. Полонська [4]) та адаптивного навчання (Н. Коновальчук [3]; Н. Опришко, В. Тараненко [5]).

ВММ за своєю сутністю є складною нейронною системою глибокого навчання, що аналізує контекст, структуру й семантику мови, створюючи адаптивні відповіді залежно від запитів користувача (І. Юрчак, А. Хіч, В. Оксентюк [13]). У лінгводидактичному контексті це означає, що вона здатна моделювати діалогічну взаємодію, забезпечувати ситуативне навчання, адаптувати рівень мовних завдань відповідно до рівня володіння українською мовою й навчальних потреб конкретного студента. Такий підхід сприяє реалізації принципів індивідуалізації, диференціації та гнучкості освітнього процесу.

Із позицій компетентнісноорієнтованої освіти, ВММ є інструментом формування мовленнєвої, соціокультурної та стратегічної компетентностей. Нами зазначено [6], що розвиток комунікативної компетентності передбачає інтеграцію пізнавального, діяльнісного й рефлексивного компонентів, що може бути ефективно реалізовано завдяки ШІ, здатному моделювати автентичні комунікативні ситуації, надавати негайний зворотний зв'язок і пропонувати мовні конструкції, релевантні культурному контексту. Використання ВММ у навчанні української мови як іноземної відповідає також положенням соціокультурного й аксіологічного підходів, оскільки такі моделі здатні репрезентувати мовно-культурну специфіку України, інтегрувати елементи національної ідентичності в навчальні сценарії, формувати толерантність до культурних відмінностей (С. Толочко, В. Хомич [8]; С. Толочко, В. Хомич і Р. Деда [14]).

Методично обгрунтованим є впровадження ВММ у чотири основні напрямки навчання:

Лексико-граматичний тренінг (створення адаптивних вправ, що автоматично коригують складність матеріалу, добирають приклади й контекст з урахуванням рівня володіння мовою).

Формування мовленнєвих навичок (організація інтерактивного діалогу між студентом і моделлю, що імітує комунікативні ситуації – діалог у кафе, в університеті, під час подорожі).

Розвиток писемного мовлення (автоматизована перевірка граматики, стилістики, семантики текстів з поясненнями й рекомендаціями, спрямованими на вдосконалення навичок академічного письма).

Оцінювання навчальних результатів (генерація персоналізованих тестових завдань і надання розгорнутого аналітичного зворотного зв'язку, що допомагає студентам усвідомлювати свої сильні і слабкі сторони).

Із практичного погляду, інтеграція ВММ у процес викладання української мови як іноземної передбачає створення інтелектуальних освітньо-наукових середовищ, у яких студент може навчатися у власному темпі, взаємодіяти з віртуальним наставником та отримувати миттєву корекцію помилок. Нами встановлено (С. Толочко, В. Хомич і Т. Колесник [7]), що ВММ можуть виступати не лише як мовні тренажери, а й у ролі когнітивних партнерів, які підтримують аналітичне мислення, рефлексію та здатність до самонавчання. Важливим практичним аспектом є і питання академічної доброчесності й критичного мислення у використанні ВММ. Викладач має навчити студентів оцінювати достовірність отриманих відповідей, виявляти маніпулятивні конструкції, критично ставитися до інформації, що узгоджується з положеннями підручника «Основи культури мовлення й академічної риторики» (С. Толочко, В. Хомич [8]).

Здійснюючи міждисциплінарний аналіз лінгводидактичних, когнітивних і технологічних аспектів іншомовної підготовки, доцільно визначити педагогічні умови, принципи й методичні підходи, що забезпечують ефективну інтеграцію ШІ, зокрема ВММ, у процес формування мовної й комунікативної компетентності іноземних здобувачів освіти. Лінгводидактичний вимір такої інтеграції спирається на положення про комунікативну спрямованість навчання, його ситуативність, культуроцентризм і професійну релевантність (Л. Гмиря [1]; М. Сідун [4]; Г. Швець [11]). Когнітивний аспект передбачає використання ВММ для моделювання мисленнєво-мовленнєвої діяльності, активізації механізмів пам'яті, уваги й мовного прогнозування, що сприяє розвитку критичного й аналітичного мислення іноземних студентів (С. Толочко, В. Хомич, Т. Колесник [7]; І. Юрчак, А. Хіч, В. Оксентюк [13]).

Серед провідних *педагогічних умов* інтеграції ВММ у процес іншомовної підготовки виділяємо:

– цифрову готовність викладача до використання інтелектуальних технологій, що включає здатність до алгоритмічного мислення, володіння навичками цифрової педагогіки й медіаграмотності (С. Толочко [6]);

– формування в студентів умінь критичного оцінювання результатів роботи ШІ, що сприяє академічній доброчесності й усвідомленому навчанню (Н. Коновальчук [3]);

– забезпечення автентичного іншомовного середовища за допомогою ВММ, які створюють адаптивні комунікативні ситуації, симулюють діалогічну взаємодію й сприяють культурній інтерналізації (Н. Опришко, В. Тараненко [5]);

– реалізацію принципу індивідуалізації навчання через персоналізований підбір навчальних завдань, мовних ситуацій і тем, відповідно до рівня володіння мовою, стилю навчання й когнітивного профілю студента (Е. Тран [9]).

До *принципів* упровадження ВММ у лінгводидактичний процес належать:

– *принцип інтерактивності*, що забезпечує двосторонню комунікацію між студентом і системою;

– *принцип динамічної адаптивності*, за яким навчальні матеріали автоматично підлаштовуються до темпу й результативності здобувача освіти;

– *принцип когнітивної візуалізації*, що втілюється в застосуванні інтелектуальних підказок, семантичних карт і візуальних схем для підтримки розуміння (О. Шевченко [12]);

– *принцип культуроцентризму*, який передбачає засвоєння української мови як носія національної культури, традицій і ментальних кодів (С. Толочко, В. Хомич [8]; С. Толочко, В. Хомич і Р. Деда [14]).

Із позиції *методичних підходів*, інтеграція ВММ у процес викладання української мови як іноземної передбачає застосування поєднання комунікативного, компетентнісного, когнітивного й технологічного підходів. Комунікативний підхід реалізується через діалогову взаємодію між студентом і ВММ, що сприяє формуванню мовленнєвих стратегій у реалістичних контекстах. Когнітивний підхід виявляється у розвитку навичок аналізу мовних структур, розпізнавання смислових зв'язків і рефлексії власного мовлення. Технологічний підхід забезпечує інтеграцію ШІ у платформенні рішення, зокрема чат-боти, віртуальні асистенти, адаптивні системи тестування й автоматизовані тренажери вимови (Н. Опришко, В. Тараненко [5]; Н. Коновальчук [3]).

Практичне окреслення можливостей використання ВММ в іншомовній підготовці охоплює створення інтелектуальних навчальних середовищ, у яких здобувачі освіти можуть відпрацьовувати мовні конструкції в реальному часі, отримувати миттєвий зворотний зв'язок, брати участь у віртуальних рольових іграх і симуляціях міжкультурного спілкування. ВММ також ефективні для автоматизованого оцінювання рівня мовленнєвої компетентності, виявлення типових граматичних і фонетичних помилок та надання індивідуальних рекомендацій для їхнього усунення (Т. Гуркіна, Л. Кушнір, 2022 [2]; М. Цуркан, 2020 [10]).

ВММ відкривають новий вектор розвитку методики навчання української мови як іноземної, адже забезпечують інтелектуальну персоналізацію освітнього процесу, орієнтовану на індивідуальні потреби здобувачів освіти. Їхня здатність аналізувати мовні патерни, комунікативні помилки й динаміку засвоєння знань дозволяє створювати контент, що відповідає когнітивним особливостям, рівневі мовної підготовки та професійним інтересам студентів. Така форма адаптивного навчання узгоджується з лінгводидактичними засадами, викладеними у працях Л. Гмирі [1] та в колективній монографії (відп. за вип. М. Сідун) [4], де підкреслюється значення диференціації як умови успішного оволодіння мовою. Використання ВММ дає змогу реалізувати принцип когнітивно-комунікативного підходу: навчальні завдання генеруються відповідно до індивідуальної траєкторії розвитку кожного іноземного студента, що сприяє підвищенню мотивації й залученості в процес навчання. За висновками Н. Коновальчук [3] та Н. Опришко і В. Тараненка [5], адаптивний потенціал моделей

ШІ забезпечує гнучке налаштування навчального контенту, перехід до нової парадигми цифрової педагогіки, де здобувач освіти стає активним суб'єктом власного навчання.

ВММ ефективно підтримують розвиток автономності в навчанні, надаючи студентам можливість самостійно взаємодіяти з навчальним матеріалом, отримуючи миттєвий фідбек, поради й пояснення в зручний для них час. Це сприяє формуванню рефлексивних навичок, саморегуляції та здатності до самонавчання, що особливо актуально в контексті глобалізації освітнього простору. У попередніх дослідженнях нами зазначено [6; 7], що інтеграція інтелектуальних інструментів у систему післядипломної освіти та в підготовку іноземних здобувачів вищої школи трансформує традиційну роль викладача: із носія знань він перетворюється на фасилітатора, який координує когнітивно-комунікативну взаємодію студента із цифровими освітніми системами. Автоматизовані рекомендації ВММ щодо лексичних, граматичних і стилістичних аспектів мовлення підвищують якість і точність освітнього процесу, а миттєвий зворотний зв'язок оптимізує процес корекції помилок. Це узгоджується з підходами, описаними в працях О. Шевченко [12] і М. Цуркан [10], де наголошується на важливості індивідуалізованого контролю мовленнєвої компетентності.

Однак інтеграція ВММ у процес іншомовної підготовки вимагає врахування низки методичних і етичних аспектів. Серед ключових педагогічних умов – наявність підготовленого викладача, здатного оцінювати коректність і доцільність результатів роботи моделі, розвиток у студентів критичного мислення щодо інформації, отриманої від ШІ, а також забезпечення академічної доброчесності під час виконання завдань. І. Юрчак, А. Хіч і В. Оксентюк [13] слушно зазначають, що ВММ не може повністю замінити викладача, однак її синергія з людською педагогічною експертизою створює нову якість освітнього процесу, де технологія виступає інструментом пізнання, а не заміником мислення. Практична інтеграція таких моделей у викладання української мови як іноземної сприяє ефективному оволодінню мовними навичками, розвитку комунікативної культури, міжкультурної компетентності й академічної самостійності здобувачів освіти, що повністю відповідає сучасним тенденціям гуманістично орієнтованої цифрової освіти.

Висновки. Отже, теоретико-методичне підґрунтя використання ВММ у навчанні української мови як іноземної спирається на інтеграцію когнітивно-комунікативних, лінгводидактичних і цифрово-адаптивних принципів. Практичне застосування дає змогу реалізувати справжню індивідуалізацію навчання, підвищити ефективність мовної підготовки іноземних здобувачів освіти, розширити їхній доступ до української культури та створити умови для формування автономної особистості, здатної до безперервного іншомовного саморозвитку. Інтеграція ВММ у процес навчання української мови як іноземної є технологічною інновацією, методично виваженим кроком до побудови особистісноорієнтованої, інтелектуально насиченої й культурно релевантної системи іншомовної підготовки, що відповідає вимогам цифрової доби й гуманістичним орієнтирам сучасної освіти. Це може бути підтверджено під час подальших наукових досліджень порушеної проблематики.

Список використаних джерел:

1. Гмиря Л. В. Методика викладання української мови як іноземної: навч. посіб. 2-ге вид., допов. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2023. 40 с.
2. Гуркіна Т., Кушнір Л. Викладання української мови як іноземної у вищих навчальних закладах. *SWorldJournal*. 2022. Issue 11. Part 5. Pp. 129–133. DOI: [10.30888/2663-5712.2022-11-05-024](https://doi.org/10.30888/2663-5712.2022-11-05-024)
3. Коновальчук Н. Перспективи застосування інструментів на основі штучного інтелекту у викладанні української мови як іноземної. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 3. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/786/949>
4. Лінгводидактичні засади навчання іноземних мов у закладах вищої педагогічної та загальної середньої освіти : монографія / відп. за вип. М. М. Сідун, Т. К. Полонська. Мукачєво: МДУ, 2018. 342 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/710790/1/Monograph_Mukachevo.pdf

5. Опришко Н., Тараненко В. Перспективні напрямки застосування штучного інтелекту у мовній підготовці студентів-іноземців. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2025. № 19. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ufl.2025.19.4801>
6. Толочко С. В. Розвиток мовно-комунікативної компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2018. № 5. С. 138–143. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/5/33.pdf>
7. Толочко С. В., Хомич В. І., Колесник Т. П. Великі мовні моделі в освітній і науковій діяльності. *Science in the Environment of Rapid Changes: Proceedings of the 3rd international scientific and practical conference (Brussels, August 16-18, 2023)*. Brussels, 2023. Pp. 92–100. URL: <https://media.neliti.com/media/publications/626607-veliki-movni-modeli-v-osvitnii-i-naukovi-c63b543c.pdf>
8. Толочко С. В., Хомич В. І. Основи культури мовлення й академічної риторики : підручник. Київ: Компринт, 2025. 332 с. <https://doi.org/10.32405/978-617-8571-69-6-2025-332>
9. Тран Е. 15 інноваційних методів навчання з посібником і прикладами. *Найкраще у 2024 році*. 2024. URL: <https://ahaslides.com/uk/blog/15-innovative-teaching-methods/>
10. Цуркан М. В. Методологія навчання української мови як іноземної в медичних закладах вищої освіти. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*. 2020. Вип. 36. С. 149–163. DOI: [10.26565/2073-4379-2020-36-11](https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-11)
11. Швець Г. Д. Теоретико-методичні засади навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ, 2021. 730 с.
12. Шевченко О. М. Форми контролю мовленнєвої компетентності іноземних студентів на заняттях з іноземної мови (української). *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2018. № 2 (22). С. 12–16. DOI: [10.15587/2519-4984.2018.123951](https://doi.org/10.15587/2519-4984.2018.123951)
13. Юрчак І., Хіч А., Оксентюк В. Розуміння великих мовних моделей: майбутнє штучного інтелекту. *Computer design systems. theory and practice*. 2024. Vol. 6, № 2. Pp. 51–60. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-aper/2024/oct/36178/626.pdf>
14. Tolochko S., Khomych V., Deda R. Language communicative competence in system of postgraduate education. *Edukacja – Technika – Informatyka*. 2017. № 2(20). Pp. 118 – 125. DOI: [10.15584/eti.2017.2.14](https://doi.org/10.15584/eti.2017.2.14)
15. State of AI report. 2025. URL: https://docs.google.com/presentation/d/1xiLl0VdrINMAei8pmaX4ojlOfej6lhvZbOIK7Z6C-Go/preview?fbclid=IwY2xjawNXZzVleHRuA2FlbQIxMABiCmlkETF3ZFZwa1VQUUZIZ1VFR0p0AR53seMOM8FMcb3cjbvxb6HVRenLZ6-6Guq7Ijh1DKP6j3bO0j24oEcG26JqgBw_aem_GNeWff0yKCQjSNM-toFjmA&pru=AAAABmgD67S0*ryVZXLMOiXcmLfODETXLfg&slide=id.g309a25a756d0_85

References:

1. Hmyria, L. V. (2023). *Metodyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi* [Methods of teaching Ukrainian as a foreign language]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Hurkyina, T., & Kushnir, L. (2022). *Vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi u vyshchyykh navchalnykh zakladakh* [Teaching Ukrainian as a foreign language in higher education institutions]. *SWorldJournal*, 11 (5), 129–133. doi: [10.30888/2663-5712.2022-11-05-024](https://doi.org/10.30888/2663-5712.2022-11-05-024) [in Ukrainian].
3. Konovalchuk, N. (2024). *Perspektyvy zastosuvannia instrumentiv na osnovi shtuchnoho intelektu u vykladanni ukrainskoi movy yak inozemnoi* [Prospects for the use of artificial intelligence-based tools in teaching Ukrainian as a foreign language]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 3. Retrieved from <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/786/949> [in Ukrainian].
4. Sidun, M. M., & Polonska, T. K. (2018). *Linhvodydaktychni zasady navchannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi pedahohichnoi ta zahalnoi serednoi osvity* [Linguodidactic principles of foreign language teaching in higher pedagogical and general secondary education institutions]. Mukachevo. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/710790/1/Monograph_Mukachevo.pdf [in Ukrainian].
5. Opryshko, N., & Taranenko, V. (2025). *Perspektyvni napriamky zastosuvannia shtuchnoho intelektu u movnii pidhotovtsi studentiv-inozemtsiv* [Perspective directions of artificial intelligence application in language training of foreign students]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*, 19. doi: <http://dx.doi.org/10.30970/ufl.2025.19.4801> [in Ukrainian].
6. Tolochko, S. V. (2018). *Rozvytok movno-komunikatyvnoi kompetentnosti vykladachiv u systemi pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity* [Development of linguistic and communicative competence of teachers in the system of postgraduate pedagogical education]. *Innovatsiina pedahohika*, 5, 138–143. Retrieved from <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/5/33.pdf> [in Ukrainian].

7. Tolochko, S. V., Khomych, V. I., & Kolesnyk, T. P. (2023). Velyki movni modeli v osvittii i naukovii diialnosti [Large language models in educational and scientific activities], *Science in the Environment of Rapid Changes: Proceedings of the 3rd international scientific and practical conference*. Brussels. Retrieved from <https://media.neliti.com/media/publications/626607-veliki-movni-modeli-v-osvittii-i-naukovi-c63b543c.pdf> [in Ukrainian].
8. Tolochko, S. V., & Khomych, V. I. (2025). Osnovy kultury movlennia y akademichnoi rytoryky [Fundamentals of speech culture and academic rhetoric]. Kyiv. doi: <https://doi.org/10.32405/978-617-8571-69-6-2025-332> [in Ukrainian].
9. Tran, E. (2024). 15 innovatsiinykh metodiv navchannia z posibnykom i prykladamy [15 innovative teaching methods with a guide and examples]. *The best in 2024*. Retrieved from <https://ahaslides.com/uk/blog/15-innovative-teaching-methods/> [in Ukrainian].
10. Tsurkan, M. V. (2020). Metodolohiia navchannia ukrainskoi movy yak inozemnoi v medychnykh zakladakh vyshchoi osvity [Methodology of teaching Ukrainian as a foreign language in medical higher education institutions]. *Vykładannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity*, 36, 149–163. doi: [10.26565/2073-4379-2020-36-11](https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-11) [in Ukrainian].
11. Shvets, H. D. (2021). Teoretyko-metodychni zasady navchannia ukrainskoi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsialnostei [Theoretical and methodological bases of teaching Ukrainian to foreign students of humanities]. (Doctor's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
12. Shevchenko, O. M. (2018). Formy kontroliu movlennievoi kompetentnosti inozemnykh studentiv na zaniattiakh z inozemnoi movy (ukrainskoi) [Forms of control of foreign students' speech competence in foreign language (Ukrainian) classes]. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 2(22), 12–16. doi: [10.15587/2519-4984.2018.123951](https://doi.org/10.15587/2519-4984.2018.123951) [in Ukrainian].
13. Yurchak, I., Khich, A., & Oksentiuk, V. (2024). Rozuminnia velykykh movnykh modelei: maibutnie shtuchnoho intelektu [Understanding large language models: the future of artificial intelligence]. *Computer design systems. Theory and practice*, 6 (2), 51–60. Retrieved from <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-aper/2024/oct/36178/626.pdf> [in Ukrainian].
14. Tolochko, S., Khomych, V., & Deda, R. (2017). Language communicative competence in system of postgraduate education. *Edukacja – Technika – Informatyka*, 2(20), 118 – 125. doi: [10.15584/eti.2017.2.14](https://doi.org/10.15584/eti.2017.2.14) [in English].
15. State of AI report. (2025). Retrieved from https://docs.google.com/presentation/d/1xiLl0VdrINMAei8pmaX4ojlOfej6lhvZbOIK7Z6C-Go/preview?fbclid=IwY2xjawNXZzVleHRuA2FlbQlxMABicmlkETF3ZFZWa1VQUUZIZ1VFR0p0AR53seMOm8FMcb3cqvxb6HVReNLZ6-6Guq7Ijh1DKP6j3b00j24oEcG26jggBw_aem_GNewff0yKCOjSNM-toFjmA&pru=AAABmgD67S0*ryVZXLMOiXcmLfODETXLfg&slide=id.g309a25a756d_0_85 [in English].

Tolochko S. V.,
orcid.org/0000-0002-9262-2311

Khomych V. I.,
orcid.org/0000-0003-2641-5805

USE OF LARGE LANGUAGE MODELS TO INDIVIDUALIZE THE TEACHING OF UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

The article examines the theoretical and methodological foundations as well as practical aspects of using large language models (LLMs) as an innovative tool for individualizing the learning of Ukrainian as a foreign language. Employing an interdisciplinary approach, the study analyzes the linguodidactic, cognitive, and technological aspects of foreign language training and identifies the pedagogical conditions, principles, and methodological approaches for integrating artificial intelligence into the process of developing linguistic and communicative competence of international students. Particular attention is paid to the potential of LLMs to provide personalized learning content and adapt educational trajectories to the individual needs of students, thereby enhancing motivation, engagement, and learning efficiency.

The article highlights the potential of LLMs to foster learner autonomy by offering instant explanations, recommendations, interactive exercises, and reflective tasks, which contribute to the development of self-regulation and metacognitive skills. The role of LLMs in improving the quality of feedback between teacher and student is examined through automated correction of grammatical, lexical, and stylistic errors, as well as the provision of contextualized explanations and suggestions

for language improvement. The synergistic effect of combining the technical capabilities of LLMs with pedagogical guidance and expert evaluation is emphasized, ensuring the effectiveness of the educational process and promoting the development of professional communicative competence.

The study also addresses the methodological and ethical aspects of integrating LLMs into the learning process, including teacher preparation, training students to critically evaluate model outputs, ensuring academic integrity, and protecting personal data. Practical recommendations are proposed for designing adaptive learning scenarios, combining automated feedback from LLMs with periodic expert review, and organizing a digital educational environment oriented toward the individualized development of students.

Key words: foreign language training, Ukrainian language, foreign students, individualized learning, large language models.

Дата надходження статті: 04.11.2025 р.

Прийнято до публікації: 13.11.2025 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Бордюг Н. С.

УДК 378.046-021.68

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi60.675>

Навроцька М. М.*,

orcid.org/0009-0006-0870-5365

ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Статтю присвячено педагогічним стратегіям формування відповідальної особистості. Уточнено сутність поняття «відповідальність» та визначено її багатокомпонентну структуру, що формується під впливом соціальних норм, досвіду та виховання.

Особливу увагу приділено молодшому шкільному віку як критичному періоду у становленні особистості дитини. Обґрунтовано, що ефективне формування відповідальності в освітньому процесі потребує застосування особистісноорієнтованого навчання, яке враховує індивідуальні особливості, розвиває самостійність, внутрішню мотивацію та відповідальність за результати власного навчання.

Окреслено роль інтерактивного навчання в розвитку відповідальної особистості, зокрема через стимулювання критичного мислення, створення навчальних ситуацій та інтеграцію освітніх стандартів як засобу розвитку. Наголошено на значенні спільної діяльності, обміну ідеями, аргументації власної думки у формуванні відповідальної та активної особистості.

Зазначено, що формування відповідальності вимагає комплексного підходу, який поєднує традиційні та інноваційні педагогічні методи. В умовах воєнного стану та вимушеного дистанційного навчання ця якість набуває особливого значення, оскільки учні змушені організовувати навчальний процес самостійно, а вчителі – адаптувати освітній процес до нових реалій. Використання сучасних технологій і адаптивних методик не лише забезпечує ефективне навчання, а й сприяє розвитку відповідальності, самостійності та критичного мислення, що є ключовими компетенціями для майбутнього покоління.

Зроблено висновок, що педагогічні стратегії формування відповідальної особистості потребують системного підходу та активного залучення учнів до навчального процесу, ухвалення рішень і соціальної взаємодії. Використання сучасних педагогічних стратегій дозволить підготувати молодше покоління до усвідомленої, відповідальної діяльності в суспільстві.

Ключові слова: відповідальність, педагогічні стратегії, особистісно-орієнтоване навчання, інтерактивне навчання, освітній процес.

*© Навроцька М. М.